

γ) Σε -η (με πληθυντικό σε -εις)



Νέα μέτρα για την **καταπολέμηση** της ανεργίας ανακοίνωσε ο εκπρόσωπος της **κυβέρνησης**. Σύμφωνα με τις **δηλώσεις** του κυρίου Ευτυχίδη, ο υπουργός **απασχόλησης** έλαβε την **απόφαση** να δημιουργήσει νέες **θέσεις** εργασίας στον δημόσιο τομέα. Η **κίνηση** αυτή δημιουργεί προσδοκίες σε πολλούς ανέργους, που είτε έχουν -όπως λέγεται- μείνει «στην **κατάψυξη**» είτε υποκύπτουν στην **εκμετάλλευση** των αετονύχηδων. Οι **ενώσεις** των εργαζομένων χαιρέτισαν κατ' αρχάς αυτή την κυβερνητική πρωτοβουλία, αλλά τηρούν **στάση** αναμονής, περιμένοντας το νομοσχέδιο που θα φανερώσει τις κυβερνητικές **διαθέσεις** στο σύνολό τους.

Η **κυβέρνηση** υποσχέθηκε φορολογικές απαλλαγές.

Οι δεσμεύσεις **της κυβέρνησης** ικανοποίησαν την κοινή γνώμη.

Όλοι τώρα περιμένουν από **την κυβέρνηση** να υλοποιήσει τις υποσχέσεις της.

Οι **κυβερνήσεις** των κρατών της Ε.Ε. ακολουθούν κοινή πολιτική σε αρκετούς τομείς.

Οι αποφάσεις **των κυβερνήσεων** ταυτίζονται σε πολλά σημεία.

Οι απόψεις των Ευρωπαίων για **τις κυβερνήσεις** των χωρών τους ποικίλλουν.



Εδώ έχουμε πολλές λέξεις που προέρχονται από παλιότερες μορφές της ελληνικής γλώσσας.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	η	κυβέρνηση	πόλη	οι	κυβερνήσεις	πόλεις
Γεν.	της	κυβέρνησης	πόλης	των	κυβερνήσεων	πόλεων
Αιτ.	την	κυβέρνηση	πόλη	τις	κυβερνήσεις	πόλεις
Κλ.	–	κυβέρνηση	πόλη	–	κυβερνήσεις	πόλεις

Έτσι κλίνονται τα:

ΠΡΟΠΑΡΟΕΥΤΟΝΑ

η δύναμη, η απόφαση, η αφαίρεση, η σύνταξη, η άποψη, η Ακρόπολη κ.ά.

ΠΑΡΟΕΥΤΟΝΑ

η σκέψη, η γνώση, η λύση, η πράξη, η τάξη, η ψύξη, οι Άλπεις κ.ά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...



Σε παλιά κείμενα ή σε επίσημες ανακοινώσεις είναι δυνατόν να έχουμε και έναν άλλο τύπο γενικής ενικού σε **-εως**. Τότε, ο τόνος μεταφέρεται στην επόμενη συλλαβή (σε λέξεις με περισσότερες από δύο συλλαβές):

π.χ. η *κυβέρνηση*, της *κυβέρνησης* ή της *κυβερνήσεως*

Επίσης μπορεί να συναντήσω (κυρίως σε παλιά κείμενα) και ονομαστική ενικού σε **-ις**:

π.χ. η *κυβέρνησις*, η *δύναμις*, η *πόλις*



Συνήθως, όμως, δε χρησιμοποιώ τους τύπους αυτούς στον καθημερινό λόγο!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 16

Αντιγράφω τις προτάσεις στο τετράδιό μου συμπληρώνοντας τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ουσιαστικού στην παρένθεση:

- Τη φωτιά έσβησαν οι _____ της πυροσβεστικής. (δύναμη)
- Ο κ. Χρήστος έγινε πρόεδρος της _____ Συντακτών Ημερησίου Τύπου. (Ένωση)
- Ο νεαρός επιστήμονας είναι μελετητής των _____ του λαού μας. (παράδοση)
- Πρέπει πάντοτε να εξετάζουμε προσεκτικά τις _____ μας. (απόφαση)
- Σε μια _____ καλής θέλησης, η κυβέρνηση μείωσε τη φορολογία των μισθωτών. (κίνηση)
- Οι _____ ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο. (αίτηση)
- Ο θίασος γιόρτασε το τέλος των _____ με μια μεγάλη χοροεσπερίδα. (παράσταση)

δ) Σε -ω

	Ενικός αριθμός		
Ον.	η	Αργυρώ	ηχώ
Γεν.	της	Αργυρώς	ηχούς ¹
Αιτ.	την	Αργυρώ	ηχώ
Κλ.	–	Αργυρώ	ηχώ

Φρόσω
Καλυψώ
Δέσπω
Μάρω

φειδώ
πειθώ
Λητώ
Ιεριχώ

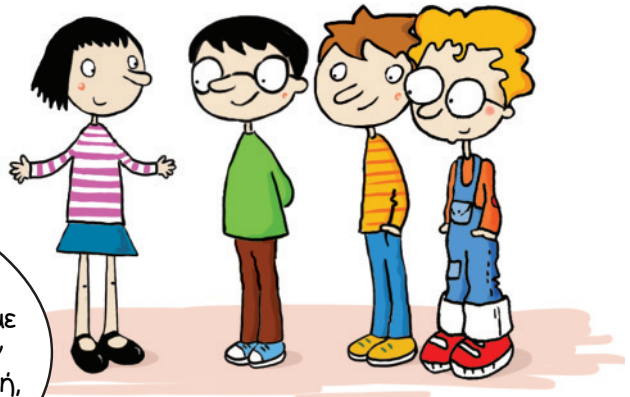


Τα ουσιαστικά αυτά δε σχηματίζουν πληθυντικό.

1. Επίσης: της ηχώς

B.2 Ανισοσύλλαβα

Σε -α και -ου



Η **γιαγιά** μου είπε ένα αστείο παραμύθι για μια **αλεπού**. Μου άρεσε τόσο πολύ που συχνά ζητάω από τη **μαμά** μου να μου το αφηγείται. Διασκεδάζω πάντοτε με το πάθημα της αλεπούς που πήγε να κάνει την έξυπνη στα άλλα ζώα. Και η **νονά** μου, η Φωτεινή, μου είπε ένα παραμύθι για μια άτακτη **μαϊμού**, αλλά δε μου άρεσε. Πού ξανακούστηκε παραμύθι με μαϊμού;

Η **γιαγιά** μου αφηγείται τα πιο ωραία παραμύθια.

Τα παραμύθια **της γιαγιάς** τα ξέρει και η μαμά.

Συχνά ρωτάω **τη γιαγιά** μου πώς μπορεί και θυμάται τόσες λεπτομέρειες.



Οι γιαγιάδες φτιάχνουν και νόστιμα γλυκά.

Τα γλυκά **των γιαγιάδων** είναι παραδοσιακά.

Βοηθάμε **τις γιαγιάδες μας**, όταν φτιάχνουν γλυκά.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η	γιαγιά	οι	γιαγιάδες
Γεν.	της	γιαγιάς	των	γιαγιάδων
Αιτ.	τη	γιαγιά	τις	γιαγιάδες
Κλ.	–	γιαγιά	–	γιαγιάδες

Έτσι κλίνονται τα:

κυρά, μαμά, νταντά, νονά κ.ά.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η	αλεπού	οι	αλεπούδες
Γεν.	της	αλεπούς	των	αλεπούδων
Αιτ.	την	αλεπού	τις	αλεπούδες
Κλ.	–	αλεπού	–	αλεπούδες

Έτσι κλίνονται τα:

μαϊμού, φουφού κ.ά.

Β.3 Λόγια κλίση θηλυκών σε -ος



- Με συγχωρείτε, ψάχνω **την οδό** Καραϊσκάκη. Ξέρετε πού είναι;
- Μάλιστα. Προχωρήστε ίσια μέχρι τη γωνία με **τη λεωφόρο** Κανάρη. Στρίψτε αριστερά και πηγαίνετε ευθεία. Η **οδός** που ψάχνετε είναι μια **πάροδος** κάπου εκεί.
- Ξέρετε μήπως αν είναι **άνοδος** ή **κάθοδος**;

- Όχι. Ψάχνετε κάτι συγκεκριμένο;
- Ναι, το βιβλιοπωλείο «**Διάμετρος**». Θέλω να αγοράσω μερικά βιβλία μαθηματικών για τον γιο μου. Αρχίζει **η περίοδος** των εξετάσεων, βλέπετε.



Τα ουσιαστικά αυτά έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά σε **-ος**.

Η διάμετρος του κύκλου είναι ίση με το διπλάσιο της ακτίνας.

Το μήκος **της διαμέτρου** υπολογίστηκε για πρώτη φορά κατά την αρχαιότητα.

Μετρήσαμε **τη διάμετρο** δύο φορές.

Οι διάμετροι ενός κύκλου είναι πάντα ίσες.
Τα μήκη **των διαμέτρων** των τριών κύκλων που μετρήσατε δεν ήταν ίσα.
Μετρήστε **τις διαμέτρους** προσεκτικά!



	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	η	διάμετρος	οι	διάμετροι
Γεν.	της	διαμέτρου	των	διαμέτρων
Αιτ.	τη	διάμετρο	τις	διαμέτρους
Κλ.	–	(διάμετρε)	–	(διάμετροι)

η άμμος, η άνοδος, η Βίβλος, η διάλεκτος, η εγκύκλιος, η είσοδος, η έξοδος, η επέτειος, η διαγώνιος, η θαλαμηγός, η κάθοδος, η κιβωτός, η λεωφόρος, η μέθοδος, η νήσος, η παράγραφος, η πρόοδος, η περίοδος, η χερσόνησος, η ψήφος κ.ά.

Έτσι κλίνονται τα:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 17

Αντιγράφω τις προτάσεις στο τετράδιό μου και συμπληρώνω τα κενά με τον σωστό τύπο του ουσιαστικού στην παρένθεση:

- Πηγαίνω στην(οδός) Σόλωνος, παρακαλώ.
- Η (λεωφόρος) Αλεξάνδρας είναι ανοιχτή· να πάμε από εκεί;
- Ναι, και έπειτα μέσω της (οδός) Ιπποκράτους.
- Εντάξει. Θα βρω τον συντομότερο δρόμο. Έχω τις δικές μου (μέθοδος) τόσα χρόνια στο τιμόνι.
- Α, ψάχνω και για ένα εστιατόριο με (είσοδο) επί της (οδός) Ακαδημίας. Με περιμένουν εκεί μερικοί φίλοι αργότερα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 18

Σχηματίζω στο τετράδιό μου φράσεις με την ονομαστική πληθυντικού της πρώτης λέξης και τη γενική πληθυντικού της δεύτερης όπως στο παράδειγμα:

- | | | |
|--------------------------|---|----------------------------|
| η κορυφή – η καπνοδόχος | → | οι κορυφές των καπνοδόχων |
| η άνοδος – η λεωφόρος | | η μέθοδος – ο επιστήμονας |
| η ψήφος – ο ετεροδημότης | | η εγκύκλιος – η νομαρχία |
| η επέτειος – ο γάμος | | η είσοδος – η πολυκατοικία |

Τι θα θυμάμαι για... τα θηλυκά ουσιαστικά



1. Η γενική του ενικού σχηματίζεται αν προσθέσουμε ένα **-ς** στην ονομαστική του ενικού. Εξαιρούνται τα θηλυκά σε **-ος** (και μερικές φορές τα θηλυκά σε **-ω** που κλίνονται όπως το ηχώ).
η χαρά – της χαράς, η φωνή – της φωνής,
η αλεπού – της αλεπούς
2. Τα θηλυκά έχουν σε κάθε αριθμό τρεις πτώσεις όμοιες, την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική. Εξαιρούνται τα θηλυκά σε **-ος**.
η χώρα – τη χώρα – χώρα
η αλεπού – την αλεπού – αλεπού
οι χώρες – τις χώρες – χώρες
οι αλεπούδες – τις αλεπούδες – αλεπούδες
3. Τα θηλυκά έχουν στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του πληθυντικού κατάληξη **-ες**. Εξαιρούνται τα θηλυκά σε **-ος**.
οι μητέρες – τις μητέρες – μητέρες
οι αλεπούδες – τις αλεπούδες
4. Όλα τα θηλυκά έχουν στη γενική του πληθυντικού κατάληξη **-ων/ -ών**:
των θαλασσών, των ελπίδων, των σαλπίγγων, των αλεπούδων

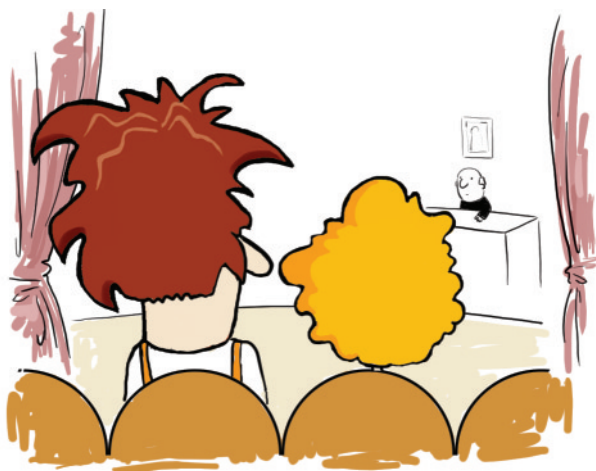
Τι να θυμάμαι όταν γράφω



Γράφω σε:

- **-ια:** αυλαία, κεραία, Νίκαια κ.ά., με εξαίρεση τα: *θέα, ιδέα, παρέα*
- **-αινα:** δράκαινα, Μαυρομιχάλαινα κ.ά.
- **-ιά:** βραδιά, ξενιτιά, ξαστεριά κ.ά., με εξαίρεση όσα παράγονται από ρήματα σε **-εύω** τα οποία γράφονται με **-ει-**: *γιατρεία, δουλειά*
- **-ία:** τα παροξύτονα *αηδία, γωνία* κ.ά., με εξαίρεση όσα παράγονται από ρήματα σε **-εύω** και από επίθετα σε **-ύς**: *ερμηνεία, πλατεία, οξεία* κ.ά.
- **-εια:** τα προπαροξύτονα *άδεια, αλήθεια, βοήθεια* κ.ά., με εξαίρεση: *άγνοια, διχόνοια, έννοια, ομόνοια, παλίρροια, Εύβοια*
- **-ίδα:** πατρίδα, ασπίδα κ.ά.
- **-ίλα:** καπνίλα, μαυρίλα κ.ά.
- **-ισσα:** αρχόντισσα, γειτόνισσα κ.ά., με εξαίρεση τα: *Λάρισα, σάρισα*
- **-τρια:** εργάτρια, μαθήτρια κ.ά.
- **-ότητα:** θερμότητα, ποιότητα κ.ά.
- **-ύτητα:** ταχύτητα, ευθύτητα κ.ά.
- **-οσύνη:** καλοσύνη, δικαιοσύνη κ.ά.

B.4 Ουσιαστικά κοινού γένους



- Καλείται **η μάρτυρας** κυρία Λεμονιά Ασλανίδη να καταθέσει ενώπιον του δικαστηρίου.
- Το όνομά σας, παρακαλώ;
- Μόνικα, κύριε πρόεδρε.
- Το βαπτιστικό σας, παρακαλώ.
- Λεμονιά Ασλανίδη.
- Γνωρίζουμε ότι εργάζεστε στο θέατρο.
- Είμαι **η ταμίας** του θεάτρου.
- **Ο δικηγόρος** του κατηγορουμένου μάς είπε ότι είστε **συγγενής** με τον **ηθοποιό** Νικητόπουλο και την **ηθοποιό** Αλεξάνδρου

και ότι ήσασταν παρούσα το βράδυ που έγιναν τα επεισόδια.

– Ναι, κύριε **πρόεδρε**. Στην τηλεόραση καθόμουνα και τους έβλεπα που μαλώνανε. Μπροστά ήμουνα.



Ορισμένα ουσιαστικά, που δηλώνουν κυρίως πρόσωπα που ασκούν κάποιο επάγγελμα/δραστηριότητα, έχουν **κοινό γένος** (αρσενικό και θηλυκό). Τέτοια είναι τα:

Δ. Ουσιαστικά σε -ος
(πληθ. σε -οι)
π.χ. ηθοποιός, δικηγόρος

Γ. Ουσιαστικά σε -ης
(πληθ. σε -ες)
π.χ. βουλευτής, δημότης

Α. Ουσιαστικά σε -ης
(πληθ. σε -εις) που προήλθαν από επίθετα
π.χ. συγγενής, ευγενής, ασθενής

Β. Ουσιαστικά σε -ας
(πληθ. σε -ες)
π.χ. μάρτυρας, ταμίας

Ε. Ουσιαστικά σε -έας
(πληθ. σε -εις)
π.χ. συγγραφέας, διερμηνέας

Γ. Ουδέτερα

Γ.1 Ισοσύλλαβα

α) Σε -ο



Το βουνό μάς περίμενε! Από μακριά αρχίσαμε να βλέπουμε τα χωριά του πνιγμένα στο πράσινο. Κάθε λογής δέντρα ξεφύτρωναν παντού. Σε λίγο οι φωνές των τσοπανόπουλων και των προβάτων γέμισαν την ατμόσφαιρα, συμπληρώνοντας το υπέροχο σκηνικό της εξοχής. Πάνω εκεί έγινε το κακό! Ένα μικρό άσπρο σύννεφο που μας συνόδευε στο ταξίδι ζήτησε τα γέλια και τη χαρά μας! Σε λιγότερο από μισή ώρα το χρώμα του σύννεφου έγινε κατάμαυρο κι απειλητικό. Έπιασε μπόρα και έγινε χαλασμός. Η μηχανή του αυτοκινήτου σταμάτησε πνιγμένη στο νερό. Το αφήσαμε και ένα φορτηγό μάς έφερε ως το σπίτι.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...



Το βουνό είναι ωραίο.

Ο καθαρός αέρας του βουνού με αναζωογονεί.

Στο βουνό νιώθεις άλλος άνθρωπος.

Τα βουνά της χώρας μας είναι ψηλά.

Οι κορυφές των βουνών συχνά είναι χιονισμένες.

Γι' αυτό, όταν ανεβαίνουμε στα βουνά είμαστε ντυμένοι ζεστά.



Στα ουδέτερα, η αιτιατική είναι πάντοτε ίδια με την ονομαστική! Εύκολο δεν είναι;

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
Ον.	το	βουνό	δέντρο	σύννεφο	τα	βουνά	δέντρα	σύννεφα
Γεν.	του	βουνού	δέντρου	σύννεφου	των	βουνών	δέντρων	σύννεφωv
Αιτ.	το	βουνό	δέντρο	σύννεφο	τα	βουνά	δέντρα	σύννεφα
Κλ.	–	βουνό	δέντρο	σύννεφο	–	βουνά	δέντρα	σύννεφα

Έτσι κλίνονται τα:

θηρίο, ζώο, πλοίο κ.ά.

νερό, χωριό, ποσό, παλτό, χωριό κ.ά.

λυκόσκυλο, τριαντάφυλλο, κάστανο κ.ά.



Προσέχω τον τονισμό! Ορισμένα από τα προπαροξύτονα ουδέτερα σε **-ο** μετακινούν τον τόνο στη γενική ενικού και πληθυντικού.

Έτσι κλίνονται τα:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	το	θέατρο	τα	θέατρα
Γεν.	του	θεάτρου	των	θεάτρων
Αιτ.	το	θέατρο	τα	θέατρα
Κλ.	–	θέατρο	–	θέατρα

αυτοκίνητο
άτομο
μέτωπο
πρόσωπο
άλογο
διαβατήριο
δωμάτιο
εισιτήριο
εξώφυλλο

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 19

Τονίζω τις παρακάτω γενικές:

- | | |
|--------------------------------------|---------------------------------------|
| α. Η τιμή των <u>βερικοκων</u> | δ. Οι διαφωνίες των <u>αντρογυνων</u> |
| β. Η νοστιμιά των <u>καστανων</u> | ε. Ο κατασκευαστής των <u>επιπλων</u> |
| γ. Οι επιμελητές των <u>κειμενων</u> | στ. Οι εισοδοι των <u>θεατρων</u> |

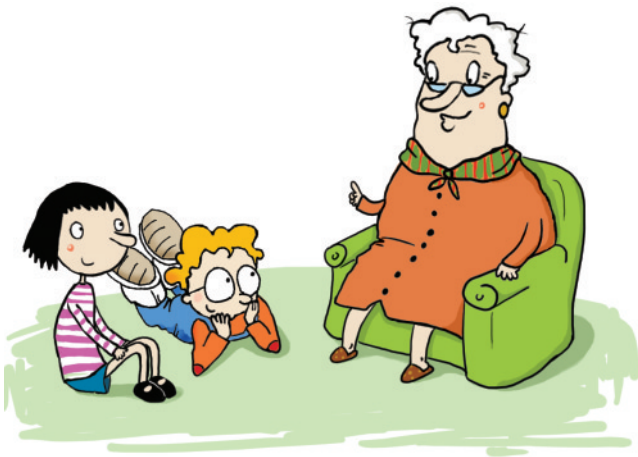
Προσέχω τη διαφορά επίσημου – ανεπίσημου ύφους:

Η Ράνια έξιψε με το μαχαίρι την επιφάνεια του βούτυρου.
Αγόρασε μπισκότα βουτύρου.



Μετακίνηση τόνου – επίσημο ύφος
Διατήρηση τόνου – ανεπίσημο ύφος

6) Σε -ι



Το χρυσάνθεμο κατάγεται από τα βάθη της Άπω Ανατολής. Η ιστορία αυτού του **λουλουδιού** άρχισε από τότε που ένας φυσιολάτρης αυτοκράτορας της Ιαπωνίας ζήτησε από τον αρχικηπουρό του να του βρει ένα μικρό αλλά όμορφο λουλούδι για το **παλάτι** του. Ο κηπουρός ταξίδεψε παντού, σε απομακρυσμένες πόλεις και σε απάτητα **νησιά**, ένα ολόκληρο **καλοκαίρι**, ώσπου μήνες μετά ανακάλυψε στο **μπαλκόνι** ενός φτωχικού **σπιτιού** το λουλούδι των ονείρων του αυτοκράτορα.



Πλησιάζει **το καλοκαίρι**.
Οι χαρές **του καλοκαιριού** είναι ατέλειωτες.
Θα περάσω **το καλοκαίρι** μου στην Ιθάκη.

Τα καλοκαίρια η θάλασσα είναι υπέροχη.
Οι αναμνήσεις **των καλοκαιριών** της παιδικής μου ηλικίας με ακολουθούν.
Περνώ **τα καλοκαίρια** μου σε νησί.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	το	παιδί	καλοκαίρι	τα	παιδιά	καλοκαίρια
Γεν.	του	παιδιού	καλοκαιριού	των	παιδιών	καλοκαιριών
Αιτ.	το	παιδί	καλοκαίρι	τα	παιδιά	καλοκαίρια
Κλ.	–	παιδί	καλοκαίρι	–	παιδιά	καλοκαίρια

Έτσι κλίνονται τα:

αυτί, βιολί, μαντρί, σκυλί, αρνί, κρασί, φιλί, ψωμί κ.ά.

λουλούδι, κορίτσι, αγόρι, βλαστάρι, σπίτι, μπαλκόνι κ.ά.



Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και ορισμένα ουσιαστικά που γράφονται με **υ**: βράδυ (στη γενική του ενικού και στον πληθυντικό γράφεται με **ι**), δίχτυ, στάχυ, δάκρυ (γεν. πληθ.: των δακρύων).

γ) Σε -ος

